KÜNSBERG SARRE v. Austria (№ 19475/20)

Обставини справи

Справа стосувалася скарги заявників за статтею 8 Конвенції на часткову зміну їхнього прізвища органами державної влади з метою виконання вимог Закону про скасування дворянства 1919 року.

Четверо заявників пов'язані між собою. Троє з них отримали прізвище *von Künsberg Sarre* за походженням від батьків. Тому прізвище вони носили із самого народження (народилися заявники в 1975, 2001 та 1969 роках). Ще одна заявниця отримала це прізвище через шлюб у 2000 році. За словами заявників, вони ніколи не належали до дворянства і вважали, що їхнє прізвище вигадав їхній предок.

У 2017 році Генеральне консульство Австрії в Німеччині відхилило заяву одного із заявників, на той час ще неповнолітнього, на видачу посвідчення особи на його зареєстроване прізвище *von Künsberg Sarre*, посилаючись на Закон про скасування дворянства 1919 року та його імплементаційні положення – законодавство, яке намагалося запобігти привілеям від народження через прізвища, історично пов'язані з дворянством.

У 2018 році муніципальна влада видала, за власною ініціативою, рішення про зміну прізвища решти трьох заявників з *von Künsberg Sarre* на *Künsberg Sarre*, застосувавши Закон про скасування дворянства 1919 року.

Скарги заявників на рішення були відхилені національними судами. Водночас інші родичі заявників, які проживали в Австрії, продовжили носити прізвище *von Künsberg Sarre*.

Оцінка Суду

Залишаючи відкритим питання про його законність, ЄСПЛ визнав, що втручання в право заявників на повагу до їхнього приватного та сімейного життя переслідувало законну мету захисту прав і свобод інших.

З'ясовуючи, чи було втручання необхідним у демократичному суспільстві, ЄСПЛ наголосив на (дуже) тривалих періодах, протягом яких заявникам було дозволено носити своє оригінальне прізвище, а саме 43, 18, 16 і 49 років відповідно. Заявники, безсумнівно, ідентифікували себе із цим прізвищем, отримавши його від своїх батьків або через шлюб, носили його все життя до 2018 року (у випадку першого, третього та четвертого заявників) або, як у справі другої заявниці, принаймні впродовж значної частини дорослого життя, а також установивши та розвинувши стосунки з іншими в їхньому приватному і професійному (щодо дорослих заявників) контекстах. Лише у 2017 та 2018 роках органи влади почали оскаржувати прізвища заявників, незважаючи на Закон про скасування дворянства 1919 року. Цю зміну в адміністративній практиці було спричинено відходом Конституційного суду від своєї попередньої прецедентної практики в результаті рішення Суду Європейського Союзу від 22 грудня 2010 року у справі *Sayn-*

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом.

Wittgenstein. Однак ЄСПЛ підкреслив, що це рішення не стосувалося поточного контексту, оскільки воно не розглядало питання з точки зору статті 8 Конвенції шляхом застосування критерію пропорційності відповідно до її стандартів.

Щодо аргументу заявників про те, що дворянський титул «*von*» слід відрізняти від префікса «*von*» як компонента імені, національні суди не пояснили, чому заборона використання цього прізвища була необхідною для підтримки демократичної рівності та громадської безпеки. Неможливість узяти участь в аргументації була ще більш проблематичною після тривалих періодів, упродовж яких така заборона не вважалася необхідною в демократичному суспільстві. Офіційне посилання на законну мету не може за відсутності будь-якої фактичної шкоди правам інших виправдати обмеження права особи носити або змінювати ім'я.

Зрештою, ЄСПЛ із занепокоєнням зазначив, що, на думку заявників, тепер не всі члени сім'ї мають однакові прізвища, що порушує їхню спільну або загальну самоідентифікацію із цим прізвищем. Це ще більше підірвало аргумент Уряду про те, що зміна прізвища була необхідною для демократичної рівності та громадської безпеки. Це також свідчить про непослідовне застосування відповідними органами дещо неоднозначного базового національного законодавства. У цьому контексті ЄСПЛ взяв до уваги і той факт, що подальше використання оригінального прізвища призводило до того, що заявники, принаймні теоретично, підлягали судовому переслідуванню та покаранню у вигляді арешту на строк до шести місяців.

Хоча держави користуються широкою свободою розсуду щодо регулювання імен, вони не можуть ігнорувати їхню важливість у житті приватних осіб: імена є центральними елементами самоідентифікації та самовизначення. Накладення обмеження на право людини носити або змінювати ім'я без виправданих і відповідних причин несумісне з метою статті 8 Конвенції, яка полягає в захисті самовизначення та особистого розвитку особи. Ініційована органами влади зміна оригінальних прізвищ заявників після тривалих періодів попереднього використання і відмова у видачі посвідчення особи з таким прізвищем не були пропорційними меті, яку переслідували органи влади.

Висновок

Порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 17 січня 2023 року й набуло статусу остаточного 26 червня 2023 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом.